

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 35517
Nom: Espanyol d'Amèrica
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	3	Primer quadrimestre, Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Varietats i contactes lingüístics de l'espanyol II	OPTATIVA

COORDINACIÓ

ALEZA IZQUIERDO M MILAGROS

GIMENEZ FOLQUES DAVID

RESUM

L'assignatura s'insereix al mòdul Llengua espanyola i a la matèria Varietats i contactes lingüístics de l'espanyol II. L'assignatura Espanyol d'Amèrica se centra en la descripció de les varietats americanes actuals de la llengua espanyola i el seu desenvolupament històric, així com en el contacte de l'espanyol al continent americà amb altres llengües. Està concebuda amb caràcter d'especialitat per aportar als estudiants competències en el coneixement i el maneig de les modalitats americanes de la llengua espanyola, per tal que puguin reflexionar sobre les variants geogràfiques possibles que hi ha actualment i analitzar tant la base comuna com els trets diferencials entre les zones espanyoles i les americanes. Per tant, aquesta matèria té per objectiu la descripció sincrònica de les varietats americanes de la llengua espanyola en les diferents manifestacions: varietats diafàsiques, diatòpiques i diastràtiques. S'hi inclou també l'estudi de la lexicografia hispanoamericana actual.

Les classes teòriques (el programa de les quals consta a continuació) es completaran amb activitats pràctiques a classe on es podran escoltar les diferents parles hispanoamericanes, a través de projecció de reportatges, vídeos, enregistraments, documents electrònics, etc.

Es facilitarà a l'estudiantat informació sobre els recursos actuals que permetin a l'usuari de la llengua espanyola aprofundir en el coneixement de les varietats americanes.

En aquesta assignatura s'atén especialment els següents ODS: ODS4 i ODS10.

CONEXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Cap requisit

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.

Conèixer la gramàtica i desenvolupar les competències comunicatives en llengua espanyola.

Conèixer les variacions lingüístiques de la llengua espanyola.

Demostrar un compromís ètic en l'àmbit filològic, centrant-se en aspectes tals com la igualtat de gèneres, la igualtat d'oportunitats, els valors de la cultura de la pau i els valors democràtics i els problemes mediambientals i de sostenibilitat així com el coneixement i l'apreciació de la diversitat lingüística i la multiculturalidad.

Identificar problemes i temes d'investigació i avaluar la seua rellevància en l'àmbit de la llengua, la literatura i el teatre en espanyol.

Que els estudiants hagen demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé descansa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.

Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

Treballar en equip en entorns relacionats amb la filologia i desenvolupar relacions interpersonals.

Treballar i aprendre de manera autònoma i de planificar i gestionar el temps de treball.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Tema 1

Introducció a la matèria. Introducció a la fonètica hispanoamericana. Característiques fonètiques generals de les parles hispanoamericanes. Peculiaritats fonètiques segons zones. L'espanyol en contacte amb les llengües ameríndies.

2. Tema 2

Fenòmens gramaticals generals a la llengua espanyola a Amèrica. Característiques gramaticals destacades per zones i països. L'espanyol americà en contacte amb les llengües ameríndies. Qüestions de pragmalingüística.

3. Tema 3

Concepte d'americanisme lèxic. Criteris en la delimitació de les unitats americanes. La lexicografia hispanoamericana actual. Tipus de diccionaris i metodologies. El contacte lingüístic. L'espanyol als Estats Units.

Aquestos continguts es plasmen en els següents resultats de l'aprenentatge:

- Ser capaç de manejar i discriminar la informació bibliogràfica i altres tipus de recursos disponibles per al estudi lingüístic del mapa lingüístic peninsular i extrapeninsular hispànic.
- Ser capaç de distingir les peculiaritats fonètiques, morfosintàctiques i pragmalingüístiques de l'espanyol d'Amèrica per zones i països.
- Ser capaç de comprendre i consultar la lexicografia hispanoamericana actual.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	60,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	0,00
Estudi i treball autònom	60,00
Preparació de classes	30,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

La metodologia d'ensenyament i aprenentatge s'articula al voltant de dos tipus d'activitats (presencials i no presencials):

a) Classes formatives presencials. Constitueixen el 40 % del volum de treball de l'assignatura, cosa que equival a 2,4 crèdits ECTS (60 hores lectives). A les classes presencials s'atendran els aspectes descriptius de l'espanyol en les varietats actuals americanes, així com el resultat de la seva relació i convivència amb altres llengües. Els continguts teòrics es completaran amb la realització de diversos exercicis a classe per a l'exemplificació dels aspectes teòrics estudiats. Alhora, l'assignatura està dissenyada per fomentar el treball en grup i la intervenció oral per a la resolució de problemes i el contrast d'opinions.

b) Activitats no presencials. Constitueixen el 60 % del volum de treball de l'assignatura, cosa que equival a 3,6 crèdits ECTS (90 hores). Aquesta tasca personal comprèn la preparació de l'examen final i l'elaboració d'un qüestionari en línia a través de l'Aula Virtual. Tota aquesta feina suposa la consulta bibliogràfica i la lectura crítica de textos, així com el foment d'un esperit reflexiu i la implicació activa de l'estudiant en el procés de construcció dels seus coneixements, entre d'altres.

S'utilitzarà l'Aula Virtual (Moodle) per proporcionar material de suport a les classes, així com per transmetre a l'alumnat avisos, instruccions i informació d'interès.

AVALUACIÓ**AVALUACIÓ**

L'avaluació de l'aprenentatge de l'alumnat es durà a terme a partir de la combinació d'un examen (dues proves: part pràctica i part teòrica) i un qüestionari en línia (realitzat aquest en hores no presencials).

EXAMEN (60%):

L'examen consistirà en dues proves:

- a) Part pràctica sobre un text (fins a 30 %). S'informarà sobre això el primer dia de classe. Puntuació màxima possible: 3 punts.
- b) Part teòrica sobre lectures obligatòries (fins a 30 %). Prova tipus test. Puntuació màxima possible: 3 punts (30 % de la nota final). El dia, hora i aula d'aquesta prova són els indicats a la convocatòria oficial (web).

QÜESTIONARI (40 %):

El qüestionari, distribuït en tres parts, consistirà en preguntes tipus test relacionades amb els continguts tractats en les activitats pràctiques dutes a terme a classe al llarg del curs (íntegrament representa el 40% de la nota final, és a dir, un màxim de 4 punts).

A la segona convocatòria, en el cas d'haver suspès l'assignatura a la primera convocatòria, la nota total del qüestionari i la nota de la part pràctica de l'examen es mantindran a la segona convocatòria (al respecte, es proporcionarà informació detallada a la primera sessió de classe). Es tindrà la possibilitat de tornar a fer la part pràctica de l'examen únicament en cas que se sol·licite.

La qualificació final serà la suma de les qualificacions obtingudes en els conceptes anteriors, cosa que descrit en percentatges resulta de la següent manera:

- a) Examen (part pràctica + part teòrica): fins a 6 punts (60 %)
- b) Qüestionaris: fins a 4 punts (40 %)

Observacions:

L'acumulació de faltes d'ortografia pot ser motiu de suspens. També es tindran en compte els errors a l'expressió escrita.

A la secció FITXES, situada a la part superior del moodle del curs (Aula Virtual), s'exposaran a final de curs, de forma individualitzada i privadament, les qualificacions desglossades per parts (examen i qüestionari).

A través de l'Aula Virtual es comunicarà a l'estudiantat la data de revisió d'exàmens de totes dues convocatòries.

El sistema general de qualificacions seguirà la normativa de la Universitat de València aprovada pel Consell de Govern de 30/5/2017-ACGUV108/2017.

L'honestat intel·lectual és vital en les comunitats acadèmiques, i per a la justa avaluació del treball de l'estudiantat. Tots els treballs presentats en aquest curs han de ser d'autoria original. No s'admetran treballs en els quals es faça ús de col·laboració fraudulenta, segons el "Protocol d'actuació davant pràctiques fraudulentes de la Universitat de València" aprovat pel Consell de Govern de 14 de juliol de 2020. ACGUV 123/2020. La utilització d'eines d'intel·ligència artificial s'adequarà al que es disposa en la "Guia d'actuació per a l'ús responsable de la intel·ligència artificial (IA) en les activitats docents i d'avaluació a la Universitat de València" o normativa que la substituïska.

BIBLIOGRAFIA

ALEZA, Milagros y ENGUITA, José María (coordinadores) (2010): *La lengua española en América: normas y usos actuales*, Universitat de València, Valencia. Con la colaboración de Marta ALBELDA MARCO, Antonio BRIZ GÓMEZ, Miguel CALDERÓN CAMPOS, Eduardo ESPAÑA PALOP, Alejandro FAJARDO AGUIRRE, Félix FERNÁNDEZ DE CASTRO, David GIMÉNEZ FOLQUÉS, Rosario NAVARRO GALA y Antonio TORRES TORRES. Libro electrónico. Publicación en línea (acceso libre): <http://www.uv.es/aleza>.

ALEZA, Milagros (2024): *Aspectos gramaticales de la lengua española en América (países hispanoamericanos)*, Valencia, Universitat de València. Anejo 13 de la revista *Normas*. DOI: 10.5281/zenodo.14500249. Libro electrónico en línea (acceso libre). URL: <https://turia.uv.es/index.php/normas/anejos>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA Y ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2010): *Diccionario de americanismos*, Lima, Santillana. Edición en línea: <https://www.asale.org/damer/>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA Y ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2011): *Nueva gramática de la lengua española. Fonética y Fonología*. Barcelona, Espasa.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA Y ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2014): *Diccionario de la lengua española*, Madrid, Santillana. Edición en línea: <https://dle.rae.es/dele>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA Y ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2025): *Diccionario panhispánico de dudas. Edición ampliada y actualizada*, Madrid, Taurus.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA Y ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2025): *Nueva gramática de la lengua española (edición revisada y ampliada)*, Barcelona, Planeta.

Complementàries

ALEZA, Milagros (2000): «Nuevos enfoques metodológicos en la práctica lexicográfica hispanoamericana diferencial actual», en Aleza, M. y López, Á. (eds.): *Estudios de filología, historia y cultura hispánicas*, Valencia, Universitat de Valencia.

ALEZA, Milagros (2006): «Peculiaridades léxicas de la lengua española en América», en Aleza, M. (coordinadora) et alii: *Lengua española para los medios de comunicación: usos y normas actuales*, Valencia, Tirant lo Blanch, pp. 321-343.

ALEZA, Milagros (2010): «La unidad de la lengua y la pluralidad de normas», *Normas y usos correctos en el español actual*, Valencia, Tirant lo Blanch.

ALEZA-IZQUIERDO, Milagros y David GIMÉNEZ FOLQUÉS (coordinadores) (2026): *Las normas en el español actual y usos correctos*, Valencia, Tirant Humanidades (Tirant lo Blanch).

ALVAR, Manuel (coordinador) (1996): *Manual de dialectología hispánica. El español de América*, Madrid, Ariel.

ÁLVAREZ MARTÍNEZ, M. Ángeles (1994): *La gramática española en América*, Universidad de La Laguna.

BRAVO GARCÍA, Eva (2008): *El español internacional*, Madrid, Arco/Libros.

BRAVO GARCÍA, Eva y CÁCERES-LORENZO, M. Teresa (2011): *La incorporación del indigenismo léxico en los contextos comunicativos canario y americano*, Bern, Peter Lang.

BUESA, Tomás (1987): «Lunfardo, jerga del bajo fondo bonaerense», *Español actual*, 48, pp. 43-57.

BUESA, Tomás y ENGUITA, José María (1992): *Léxico del español de América. Su elemento patrimonial e indígena*, Madrid, MAPFRE.

CANFIELD, D. Lincoln (1988): *El español de América. Fonética*, Barcelona, Crítica.

COMPANY COMPANY, Concepción (2006): *El español en América. Diatopía, diacronía e historiografía. Homenaje a José G. Moreno de Alba*, México, UNAM.

CORRALES ZUMBADO, Cristóbal y CORBELLÁ, Dolores (2010): *Tesoro lexicográfico canario- americano*, Las Palmas de Gran Canarias, Cabildo de Gran Canaria.

ECKKRAMMER, Eva Martha (editora) (2021): *Manual del español en América*, Berlin-Boston, De Gruyter (Manuals of Romance Linguistics, vol. 20): <https://doi.org/10.1515/9783110334845>

FAJARDO AGUIRRE, Alejandro (1991): *Americanismos léxicos en la narrativa argentina contemporánea*, Madrid, Universidad Complutense.

FERNÁNDEZ DE CASTRO, Félix (2025): *Voces del español en América. Elementos para una historia de la fonética hispanoamericana*, Madrid, Arco Libros.

FONTANELLA DE WEINBERG, M. Beatriz (1992): *El español de América*, Madrid, MAPFRE.

FRAGO GRACIA, Juan Antonio y FRANCO FIGUEROA, Mariano (2001): *El español de América*, Cádiz, Servicio de Publicaciones de la Universidad.

GIMÉNEZ FOLQUÉS, David (2010): «Introducción a los extranjerismos del *Diccionario panhispánico de dudas* y criterios de adaptación», *Normas y usos correctos en el español actual*, Valencia, Tirant lo Blanch.

GIMÉNEZ FOLQUÉS, David (2011): «Innovaciones académicas actuales en la ortografía de los extranjerismos en la lengua española», *Normas. Revista de Estudios Lingüísticos Hispánicos*, 1, pp. 71-92.

HAENSCH, Günther (1994): «Dos siglos de lexicografía del Español de América: Lo que se ha hecho y lo que queda por hacer», pp. 39-82, en Wotjak, G. y Zimmermann, K. (eds.): *Unidad y variación léxicas del español de América*, Vervuert, Iberoamericana, pp. 39-82.

HAENSCH, Günther (1994): «Español de América/Español de Europa», *Terminologie et traduction*, nº. 1, pp. 149-198.

HAENSCH, Günther (1997): *Los diccionarios del español en el umbral del siglo XXI*, Salamanca, Universidad.

HERNÁNDEZ, César (coord.) (1992): *Historia y presente del español de América*, Valladolid, Pabecal, Junta de Castilla y León.

HERNÁNDEZ, César (coord.) (2009): *Estudios lingüísticos del español hablado en América*, Madrid, Visor.

KANY, Charles (1962): *Semántica hispanoamericana*, Madrid, Aguilar.

KANY, Charles (1976): *Sintaxis hispanoamericana*, Madrid, Gredos.

KANY, Charles (2024): *Sintaxis hispanoamericana*. Introducción de Eva Bravo-García. Versión española de Martín Blanco Álvarez. Sevilla, Athenaica.

LIPSKI, John M. (1996): *El Español de América*, Madrid, Cátedra.

LÓPEZ MORALES, Humberto (1998): *La aventura del español en América*, Madrid, Espasa.

MEDINA LÓPEZ, Javier (1995): *El español de América y Canarias desde una perspectiva histórica*, Madrid, Verbum.

MORENO DE ALBA, José G. (1993): *La Lengua española en América*, México, Fondo de Cultura Económica (2.ª edición).

MORENO FERNÁNDEZ, Francisco y CARAVEDO, Rocío (eds.) (2023): *Dialectología hispánica*. The Routledge handbook of Spanish dialectology, Taylor & Francis.

PALACIOS, Azucena (coord.) et alii (2008): *El español en América. Contactos lingüísticos en Hispanoamérica*, Barcelona, Ariel.

PALACIOS, Azucena y SÁNCHEZ PARAÍSO, María (coords.) (2021): *Dinámicas lingüísticas de las situaciones de contacto*, Berlin/Boston, De Gruyter.

PATO, Enrique, (ed.) (2023): *Estudios sobre el español de Venezuela*, Frankfurt am Main/Madrid, Vervuert/Iberoamericana.

PATO, Enrique (ed.) (2025): *Dialectología hispánica aplicada. Variación, enseñanza, interdisciplinariedad*, New York & Oxon, Routledge.

QUESADA PACHECO, Miguel Ángel (2000): *Español de América*, San José de Costa Rica, Editorial Tecnológica.

QUESADA PACHECO, Miguel Ángel (ed.) (2010): *El español hablado en América Central*, Madrid/Frankfurt, Iberoamericana/Vervuert.

SANMARTÍN SÁEZ, Julia (2000): «Voces entre dos continentes. Estudio léxico contrastivo», en Aleza, M. y López, Á.(eds.): *Estudios de filología, historia y cultura hispánicas*, Valencia, Universitat de Valencia.

TORRES, Antonio (2001): «Culturas latinas en Estados Unidos», <http://www.ub.es/filhis/culturele/torres.html>

TORRES, Antonio (2005): *Español de América*, Barcelona, Universitat de Barcelona.

VAQUERO DE RAMÍREZ, María (1996): *El español de América II: Morfosintaxis y léxico*, Madrid, Arco, pp. 13-38.